

SPOLNA VZGOJA MLADOSTNIKOV

SEXUAL EDUCATION OF ADOLESCENTS

Silvestra Hoyer, Aleksandra Stjepanovič

UDK/UDC 373.33:613.88

DESKRIPTORJI: *spolna vzgoja; mladostnost*

Izvleček – Članek predstavlja rezultate krajše raziskave na temo spolne vzgoje mladostnikov, ki je bila opravljena kot diplomsko delo v študijskem programu zdravstvena nega.

Anketiranih je bilo 62 dijakov tretjih letnikov Srednje zdravstvene šole in Gimnazije v Ljubljani. Srednješolce smo spraševali o tem, kako in v kolikšni meri izvajajo spolno vzgojo starši, šola in zdravstveni domovi.

Rezultati kažejo, da je spolna vzgoja mladostnikov pomanjkljiva, kar kaže na potrebo za kvalitetnejšo izvedbo le-te, posebno v zdravstvenih in šolskih ustanovah, ki naj tudi dajejo podporo tistim staršem, ki ne znajo ali zaradi predsodkov niso sposobni izpeljati te vzgojne naloge.

Pomembna je povezanost in sodelovanje vseh omenjenih dejavnikov, kajti le tako bo možno prispevati k zdravemu razvoju otrok, njihovemu osebnostnemu oblikovanju ter pripravi na zdravo spolnost ter uspešen zakon in družino.

DESCRIPTORS: *sex education; adolescent*

Abstract – The article presents the results of a small scale research study on the sexual education of adolescents, carried out in the frames of the graduate paper in the study program on nursing care.

Sixty-two third year students of the Nursing High School and High School in Ljubljana were interviewed. The students were interviewed about how much sexual education they receive from parents, from school and from health centers.

The results showed that sexual education of adolescents is deficient which exposes the need for better performance, especially in health and educational institutions which should also be able to assist those parents who are, due to their prejudices, unable to carry this educational task out themselves.

Continuity and cooperation of all the above mentioned factors is important for their participation in healthy development of children, their personality growth and for the preparation for healthy sexual respectively successful married and family life.

Uvod

Spolna vzgoja mladostnikov je zelo občutljiva tema ki ji starši, šola, zdravstvenovzgojne in druge ustanove posvečajo premalo pozornosti.

Adolescenca je čas velikih telesnih, duševnih in čustvenih sprememb. Odraščajoči si prizadeva, da bi bil odrasel in se hkrati pred njo brani, odkriva spolnost, preizkuša neodvisnost, doživlja telesne spremembe, ima različne skrbi in se sprašuje o najrazličnejših stvareh. Adolescent potrebuje veliko razumevanja, vzgoje in pravilnega usmerjanja s strani odraslih. V najboljšem primeru je družina vir njegove podpore, vloga pedagogov in zdravstvenih strokovnjakov pa je podpora družini pri tej pomembni nalogi in pri razvijanju življenjskega sloga.

Izkušnje sicer kažejo, da dobivajo mladi dokaj veliko informacij o spolnosti, vendar pa svojega znanja ne znajo integrirati v celoto. O spolnosti slišijo veliko, ne zmorejo pa je vedno ubrano včleniti v svoje življenje, da bi ob njej rasli v ljubezni in da bi jim dajala življenjski zagon. Prav zaradi tega je toliko bolj po-

trebno načrtno in strokovno vzgojnoizobraževalno delo na tem področju. Zavedati se moramo, da spolnost zajema vse vidike mladostnikovega bivanja. Spolnost je namreč neločljivo povezana s človeškim bivanjem ter je ogromnega pomena za medsebojne odnose, za način medsebojnega komuniciranja, za ljubezen in toplino (Česnik in sod., 1980).

A. C. Kinsey je s svojimi sodelavci začetnik sistematičnega zbiranja podatkov o spolnem vedenju moškega in ženske. V knjigah *Sexual Behaviour in the Human Male* (1970) in *Sexual Behaviour in the Human Female* (1970) je obsežno analiziral človekovo spolno vedenje (Česnik, 1980). Nekatere pomembne misli in rezultati raziskav so bili objavljeni tudi v našem prostoru. Mandić in Erceg sta izdala delo *Problemi polnog razvoja i ponašanja mladih* (Sarajevo, 1977). Z raziskavo sta zajela 700 mladostnikov med 17. in 20. letom s področja Bosne in Hercegovine. Kristančičeva je izvedla anketo o informiranosti mladih ter njihovih željah, od koga in kakšne informacije si želijo. Anketirala je 1200 mladostnikov ljubljanskih srednjih šol

(1980). P. Brajša, M. Mejovšek in J. Bašič so v letih 1987, 1988 in 1989 v Zagrebu izvedli obširno raziskavo na temo: »Relacije činitelja komunikacije u obitelji i poremećaja u ponašanju djece«. D. Nolim in sod. so leta 1992 izvedli raziskavo na ljubljanskih srednjih šolah, kjer so ugotavljali povezanost med spolnimi odnosi mladostnikov in pogostostjo uživanja drog. Omeniti je še potrebno, da je izdelan zdravstvenovzgojni učni načrt (v katerega je vključena tudi spolna vzgoja) za višje razrede osnovne šole v Srednji in Vzhodni Evropi. Razvili so ga za Regionalni zdravstvenovzgojni projekt Fundacije Soros (1994).

Raziskava

Namen

Ugotoviti smo želeli:

- Kdo je mladim posredoval prve informacije o spolnosti in kakšne so pretežno bile te informacije?
- V katerem starostnem obdobju mladi potrebujejo ustrezne informacije o spolnosti?
- Ali se kaže potreba po resnejši spolni vzgoji s strani staršev oziroma ali bi morala šola storiti več za samo organizacijo in izvajanje spolne vzgoje?
- V kolikšni meri se kaže potreba s strani mladih za uvajanje spolne vzgoje kot posebnega predmeta?
- Ali mladi vedo, da se za strokovno pomoč pri spolnih težavah lahko obrnejo tudi na zdravstveno posvetovalnico?

Delovna hipoteza

Mladi dobivajo premalo ustreznih informacij o spolnosti; starši in učitelji jim nudijo pomanjkljivo spolno vzgojo.

Preiskovanci in metode

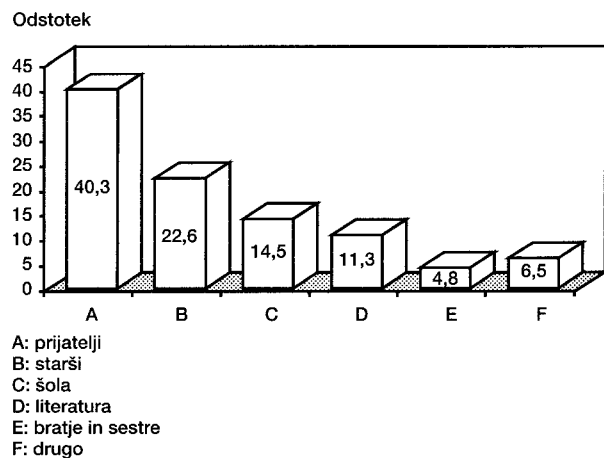
V raziskavo so bili vključeni učenci tretjih letnikov Srednje zdravstvene šole in Gimnazije, Šubičeva 1, Ljubljana. Starost učencev se je gibala med 17 in 19 let. To je obdobje na pragu zrelosti in le-to lahko povzroča številne težave in neznanke v spolnosti, na katere se še ne znajo zrelo odzvati. V tem obdobju potrebujejo ustrezno spolno vzgojo, podporo in usmerjanje s strani staršev, učiteljev in zdravstvenih delavcev. Uporabljena je bila metoda anketnega vprašalnika. Dijaki so se na anketo odzvali pozitivno. Anketiranje je potekalo v razredu, brez prisotnosti učitelja in tako je bil izključen njegov vpliv na odgovore anketiranih. Anketa je bila anonimna.

Rezultati

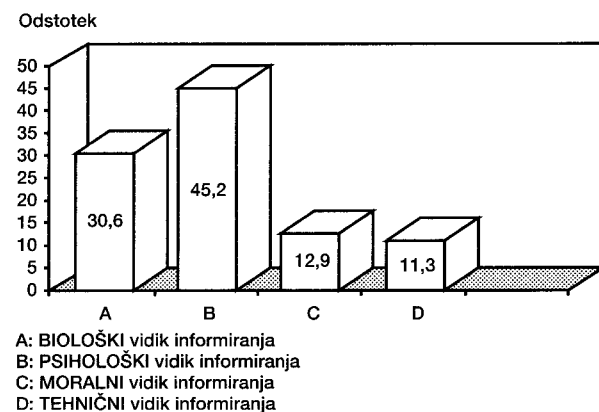
Anketiranih je bilo 62 učencev: 31 iz Srednje zdravstvene šole in 31 iz Gimnazije. Izpoljenih je bilo vseh

62 vprašalnikov. Povprečna starost anketiranih je bila 17 let, 79% je bilo deklet in 21% fantov. Glede na učni program je bilo 50% anketiranih iz Srednje zdravstvene šole in 50% iz Gimnazije.

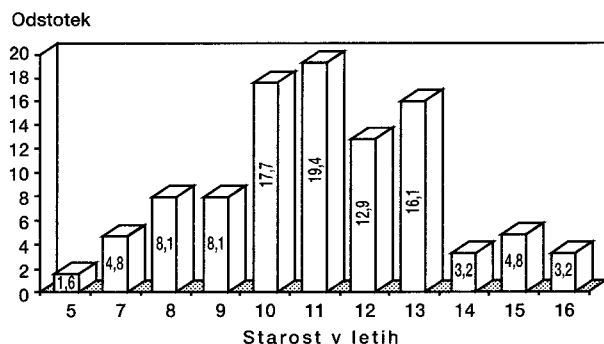
V nadaljevanju so vsi rezultati predstavljeni s pomočjo grafikonov.

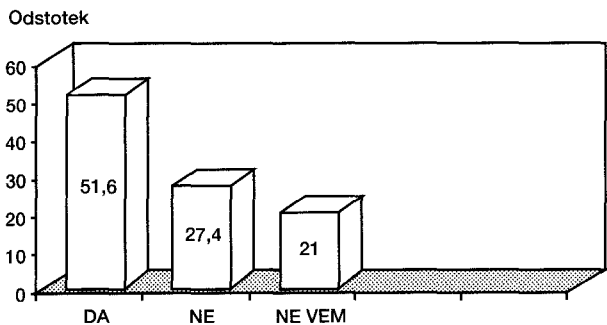
Graf 1. Izvor prvih informacij o spolnosti.

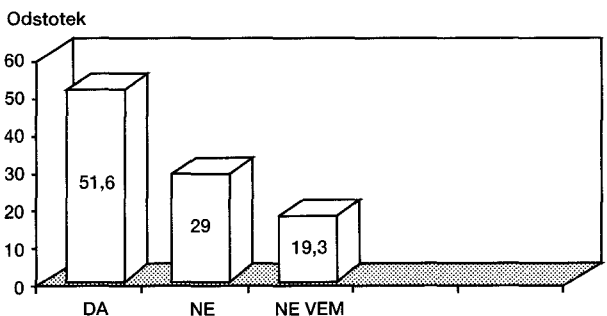
Graf 2. Vrsta informacij o spolnosti.

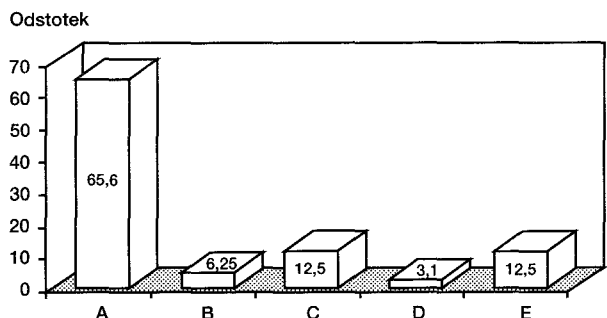
Graf 3. Starost, pri kateri se je pojavilo zanimanje za vprašanja o spolnosti.

Graf 4. Mnenje dijakov o tem, ali so dovolj informirani o spolnosti.

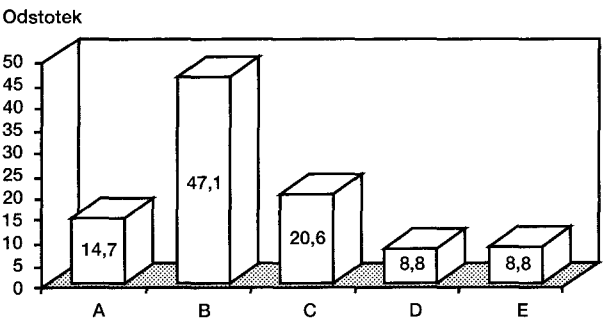

Graf 5. Mnenje, ali bi starši lahko storili več za vzgojo o spolnosti.

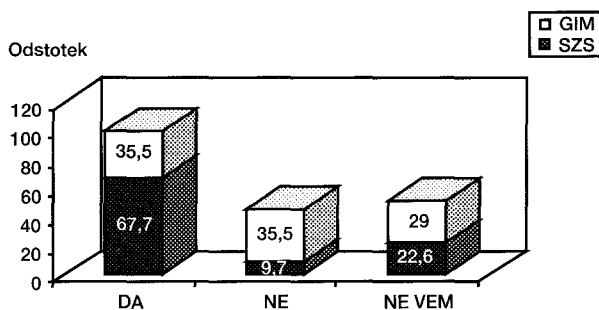
- A: Več odkritih in sproščenih pogovorov
- B: Priporočanje ustrezne literature
- C: Lahko bi bili bolj odprti
- D: Več razlage
- E: Ne vem

Graf 6. Predlogi dijakov, kako bi lahko starši storili več za vzgojo o spolnosti.

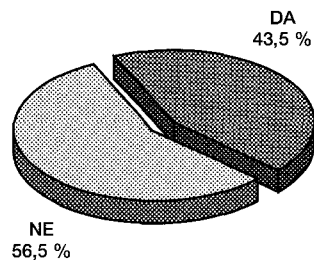

- A: Predmet v šoli
- B: Predavanja oziroma seminarji
- C: Pogovori
- D: Šolska posvetovalnica
- E: Ne vem

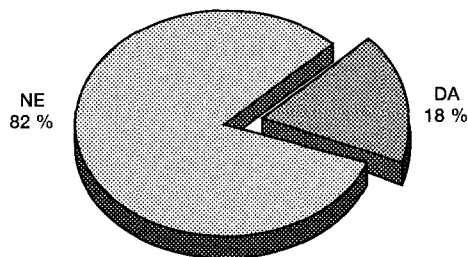
Graf 7. Mnenje dijakov, kako bi lahko šola storila več za vzgojo o spolnosti.

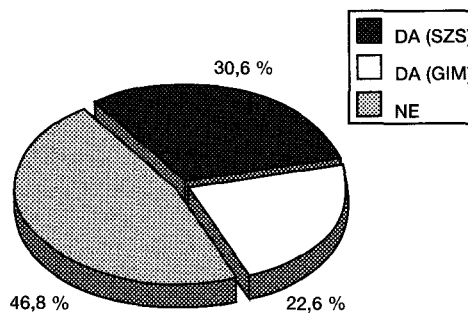
Graf 8. Predlogi dijakov o uvedbi spolne vzgoje kot posebnega predmeta glede na obiskovano šolo.

Graf 9. Ali so se dijaki z učiteljem kdaj pogovarjali o spolnosti.

Graf 10. Mnenje dijakov glede tega, ali se učitelj trudi za spolno vzgojo.

Graf 11. Ali dijaki vedo, da obstaja posvetovalnica za spolno vzgojo.

Razprava

Dijaki so največ informacij o spolnosti dobili od prijateljev, temu sledijo starši in šola, ki je glede informiranja učencev zelo malo angažirana, saj je samo 14,5% učencev dobilo prve informacije od šole. Prve informacije si je kar nekaj otrok poiskalo tudi v literaturi o spolnosti.

Informacije, prejete od prijateljev in vrstnikov, so pogosto nepopolne, enostranske, v določenih primerih celo popolnoma napačne in zato ne morejo služiti zdravemu usmerjanju spolnega razvoja in vedenja mladih.

Literatura o spolnosti bi bila lahko dragocen izvor informacij, če bi bila dovolj pristopna mladim in bi jo izbral nekdo, ki dobro pozna probleme razvoja in zanimanje mladih, da bi njihovo pozornost, ki velja predvsem tehničnemu izvajanju spolnosti preusmeril na širše psihološke, moralne in družbene poglede na človeško spolnost.

Tudi starši, ki hočejo svojim otrokom najbolje, se premalo angažirajo v spolni vzgoji otrok. Tudi učitelji se malo ukvarjajo s spolnim vzgajanjem mladine, čeprav za to področje glede na predmete, ki jih v šolu učijo, obstaja dovolj možnosti.

Spolno informiranje mladih je preveč prepuščeno nestrokovnim in neustreznim izvorom informacij, ker lahko včasih bolj škoduje kot koristi razvoju mladega človeka.

Rezultati raziskave M. Schofielda, ki je intervjuval adolescente v Londonu (1965), so pokazali, da so najpogostejši izvor informacij o spolnih vprašanih vrstniki, takoj za njimi pa šola, kar je znatno višji delež kot v pričujoči raziskavi. Sledijo starši, literatura in drugo. V Veliki Britaniji se učitelji in starši mnogo več ukvarjajo s spolno vzgojo kot pri nas. Glede na to, kje so učenci dobili prve informacije o spolnosti, nam raziskava podaja odgovore tudi o tem, kakšne so bile te informacije. Največ informacij, ki so jih prejeli, so bile psihološke narave, kar je značilno predvsem za dekleta. Biološki vidik spolnosti je približno enak za oba spola, medtem ko je zanimanje za tehnični vidik spolnosti značilno predvsem za fante. Informiranje s strani staršev in šole je preveč enostransko. Starši nudijo otrokom preveč informacij z moralno osnovo, primanjkuje pa informacij glede psihološkega vidika spolnosti.

Da bi bila spolna vzgoja uspešna in učinkovita, morajo biti vključeni vsi vidiki informiranja, tako biološki kot psihološki, sociološki in moralni ter na koncu tudi tehnični; le tako se ustvarjajo zdravi spolni odnosi.

Vloga staršev v spolni vzgoji

Družina igra nedvomno osrednjo vlogo v vzgoji mladih nasploh in predvsem tudi v spolni vzgoji. Otroci in kasneje mladostniki se v njej spoznavaajo s spolnostjo po naravni poti in včasih tudi nevede. Nekaterim staršem se je neprijetno pogovarjati o vprašanih spolnosti s svojimi otroci. Temu je lahko krivo pomanjkljivo znanje, občutek sramu ali pa bojazen, da bi pogovor o spolnosti otroci razumeli kot spodbudo za začetek spolnega življenja. Tudi mladim je težko začeti pogovor o tej temi, predvsem zato, ker čutijo, da je neprijetno staršem.

Kakršnikoli že so razlogi za zadržanost pri pogovori o spolnosti, na osnovi raziskave med mladostniki pridemo do sklepov, da starši večinoma niso prav

uspešni vzgojitelji, kadar gre za spolno vzgojo njihovih otrok. In vendar bi prav starši kot najpomembnejši posredovalci življenjskih vrednot morali imeti to vlogo. Na spolni razvoj in vedenje mladih imajo pomemben vpliv sami odnosi med starši. Starši so lahko njihov vzor in vplivajo na otrokov spolni razvoj zelo pozitivno. Ni malo primerov, ko odnosi med starši delujejo na otroka zelo negativno in nevzgojno.

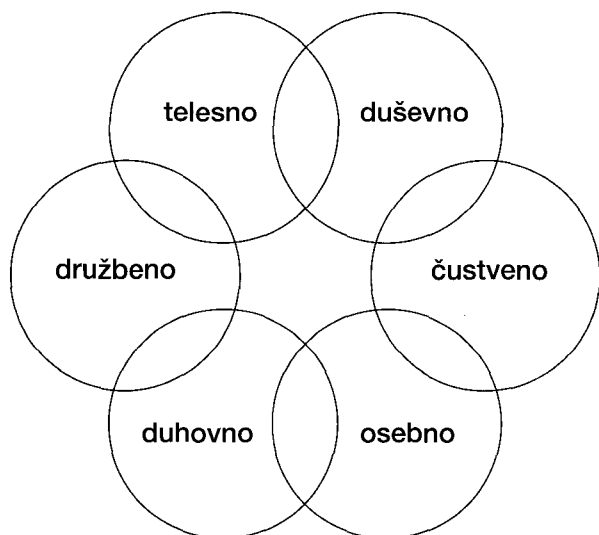
Mandič in Erceg (1977) v svoji knjigi navajata rezultate ameriškega psihologa Kinseya, ki je na osnovi pogovorov med mladostniki izpostavil predvsem naslednja dejanja staršev, ki jih otroci obsojajo:

- starša se vpričo otroka prepirata ter drug drugega ponižujeta, tudi z vulgarnimi izrazi;
- starša se med seboj pretepeata;
- starša ne »prikrivata« svojih spolnih odnosov pred otrokom in se izražata zelo vulgarno;
- starša ne prikrivata spolnih odnosov, ki jih imata izven zakonske skupnosti.

Raziskava je pokazala, da mladostniki zelo pogrešajo pomoč in svetovanje staršev pri svojih spolnih težavah. Predvsem si želijo, da bi bili starši bolj odprti ter bi se z njimi bolj odkrito in spoščno pogovarjali.

Upoštevati je treba, da tudi starši težko sprejemajo osamosvajanje mladih, še zlasti ob vseh zapletenih vprašanih v zvezi s spolnostjo in ob vseh današnjih nevarnostih, ki prežijo na zdravje mladih. Sprašujejo se, ali so svojim otrokom uspeli privzgojiti pozitivne vrednote, načela in pričakovanja v zvezi s spolnostjo. Skrbi jih, če so dobro opremljeni za sprejemanje pravih odločitev, pa tudi to, kako se bodo znali upreti pritiskom vrstnikov, zaradi katerih bi lahko ravnali povsem drugače, kot bi si od njih želeli starši. Ti imajo po eni strani svoje mladostnike še za nedorasle otroke, po drugi strani pa priznavajo in razumejo, da so v bistvu na prehodu v svet odraslih. V tej fazi bi tudi starši potrebovali pomoč. Želijo pomagati svojim otrokom, jih pravilno usmerjati in jim pravilno svetovati, vendar pogosto ne vedo, kako. Ne poznajo ustreznih vzgojnih metod in ustreznega načina komunikacije.

Da bi si lažje predstavljali, kako pomembna je spolna vzgoja mladega človeka ter v kolikšni meri je povezana vsaka njegova odločitev tudi z njegovim zdravjem v celoti, navajam primer, ki ga je opisala Carol Flaherty-Zonis, avtorica programa Regionalnega zdravstvenovzgojnega projekta Fondacije Soros (Shapiro in sod., 1994). Človekovo zdravje je celota, sestavljena iz šestih, prekrivajočih se krogov (telesno, duševno, čustveno, osebno, duhovno in družbeno zdravje), ki neposredno vplivajo drug na drugega. S tem pojasnimo, da vsaka sprememba na enem področju vpliva na vsa ostala. Vsaka odločitev, povezana s telesnim zdravjem, vpliva tudi na vsa druga področja zdravja. Tako tudi lažje razumemo mladostnikovo odločitev za spolnost in vpliv le-tega na vsa področja njegovega zdravja oziroma na njegovo osebnost v celoti.

Sl. 1. Prikaz prepletanja najpomembnejših vidikov zdravja (Shapiro in sod. 1994).

Vloga šole v spolni vzgoji

Rezultati kažejo, da šola ne izpolnjuje svojih obveznosti v spolni vzgoji mladine, saj več kot polovica dijakov meni, da bi jim morala nuditi več informacij in znanja o spolnosti. Tudi če daje nekaj tega znanja, se to vsekakor dogaja prepozno in nima vseh tistih pozitivnih učinkov, ki bi jih lahko imelo, če bi bilo to znanje posredovano pravočasno; raziskava je namreč pokazala, da se zanimanje mladine za vprašanja in informacije o spolnosti začne že v osnovni šoli. Večina dijakov tudi nedvomno pričakuje večje angažiranje šole in predavateljev v sami organizaciji in izvajanju spolne vzgoje v okviru predavanj in seminarjev. Več kot polovica dijakov se celo strinja, da bi spolno vzgojo uvedli kot poseben predmet. Raziskava je prepričljivo pokazala, da se učenci malo pogovarjajo o spolnosti, oziroma da se učitelj zelo malo trudi za to področje vzgoje.

Glede na to, da je raziskava pokazala slabe rezultate o spolnem vzgajanju mladine s strani šole in učiteljev, je v nadaljevanju predstavljenih nekaj idej, kako naj bi spolno vzgojo izvajali po učinkovitih sodobnih pedagoških metodah, ki naj bi jih uporabljali pedagogi, ki se ukvarjajo z mladimi in njihovim spolnim razvojem.

Brajša pravi, da lahko spolno vzgojo v šoli z medosebno komunikacijskega stališča definiramo kot načrtovano in zavesto pošiljanje, sprejemanje in razumevanje informacij o spolnosti v sklopu neposrednega medosebnega odnosa med učiteljem in učencem (Brajša, 1991). Če želimo strokovno in profesionalno govoriti o spolnih vsebinah v okviru spolne vzgoje, moramo upoštevati ne samo pošiljanje sporočil, temveč tudi sprejemanje in razumevanje sporočil.

Če je sporočilo, ki ga pošiljamo, težko oblikovati in izgovoriti, je še težje omogočiti učencem, da ga ustrezno sprejmejo, in tudi namensko vplivati na njihovo vedenje (Brajša, 1991). Pogovor brez neposrednega

srečanja osebnosti učitelja in učenca nima nobenega pomena. Pogovor ne more potekati v brezosebni, distanciranem vzdušju. Na neki način mora biti tako človeško intimen kot tudi profesionalno strokoven. Mora imeti medčloveško in tudi profesionalno dimenzijo (Brajša, 1991).

Isti avtor navaja zanimivo in poučno teorijo komunikacijskega kvadrata hamburškega komunikologa Schulza von Thuna, ker se v medosebni komunikaciji spolnih vsebin pojavljajo štiri osnovne dimenzije (Brajša, 1991):

- prenos informacij s spolno vsebino
- odkrivanje sebe kot spolnega bitja
- definiranje lastnih stališč do spolnih vsebin ter tudi do sogovornikovih
- vpliv na stališča in sogovornikov pristop k spolnosti.

Samo vsebinska in brezosebna komunikacija (ko ne opredelimo svojih stališč) je mogoča, kadar govorimo o teoretičnih in neživljenjskih vsebinah; povsem neustrezna pa je, kadar govorimo o življenjskih in praktičnih vsebinah, med katere uvrščamo tudi spolne vsebine. Ponavadi zavestno in načrtovano podajamo določene vsebine, nezavestno in nenačrtovano pa odkrivamo sebe, opredeljujemo odnose in vplivamo na druge.

To se pogosto dogaja prav pri spolni vzgoji v šolah. Govorimo eno, čutimo drugače, drugače se do drugih vedemo in nanje vplivamo. Če želimo, da bodo naša sporočila sprejeta in bo njihov učinek na učence tak, kot smo načrtovali, morajo biti izrečena iskreno, se pravi dosledno. Način komuniciranja mora biti previden in iskren, racionalen in emocionalen (Brajša, 1993).

Besedna sporočila vedno spremljajo tudi nebesedni znaki, ki lahko pogosto povedo več kot izgovorjena beseda. Z besedno komunikacijo predajamo sporočila, z nebesedno pa hote ali ne odkrivamo sebe, opredeljujemo odnose in vplivamo na druge (Brajša, 1991). Učenec hitro prepozna, ali učitelj želi ali pa ne, da ga o spolnosti karkoli vpraša. To je odvisno od njegovega nebesednega vedenja. Ali se bo med učiteljem in učencem razvil dialog o spolnih temah, je odvisno prav od učiteljevega nebesednega vedenja med pogovorom o spolnosti. Od tega je tudi odvisno, kako dolgo bo dialog trajal in tudi koliko bo poglobljen. Spodbujanje učenca za dialog je povezano z nebesednim komuniciranjem učitelja. Učenec »čuti«, ali je dobro z njim govoriti o spolnosti, ali je dober sogovornik (Brajša, 1991).

V spolni vzgoji je tudi izredno pomembna razumljivost oziroma nerazumljivost sporočil. Brajša (1991) navaja, da je po znanem komunikologu Schulzu von Thunu sporočilo **razumljivo**, če je enostavno, pregledno, kratko in zanimivo, ter **nerazumljivo**, če je zapleteno, nepregledno, obsežno in nezanimivo. To pomeni, da morajo biti taka tudi sporočila o spolni vzgoji, če želimo, da jih učenci razumejo. Ta sporočila naj

bodo enostavna, v kratkih stavkih, z znanimi besedami in konkretnim govorom. Če hočemo, da sporočila o spolnosti pridejo do učencev, morajo biti tudi zanimiva.

Spolna vzgoja ni učenje na področju spolnosti, temveč je skupno učenje boljšega in kvalitetnejšega spolnega vedenja. To je proces, v katerem sodelujeta dva različna in samostojna subjekta, in ne subjekt v osebi učitelja in objekt v osebi učenca. Ta proces mora biti interpersonalen in intersubjektivni, v njem se srečujeta dve osebi in dva subjekta. Samo v takem odnosnem kontekstu se lahko razvija »spolni subjekt« in »spolna osebnost« učenca. Samo tako lahko učenec vgradi v svojo osebnost sporočila o spolnosti in danes ali jutri postane »svojega telesa gospodar«, gospodar svoje seksualnosti (Brajša, 1991).

V spolni vzgoji je izredno pomembna tudi povratna komunikacija, saj brez nje ne moremo vedeti, kako je bilo sporočilo sprejeto. Pomembna značilnost povratne komunikacije v okviru spolne vzgoje je prisotnost **pozitivnega ali pa negativnega**, se pravi nakazovanje mogočih napak, nevarnosti in negativnih plati ter tudi pozitivnih strani spolnosti. Žal v večini primerov prevladujejo samo opozorila, naštevanje možnih nevarnosti in škodljivih posledic spolnosti, moraliziranje itn. Tako se v zavesti učenca ustvarja povezanost med spolnostjo in nevarnostjo, spolnostjo in nečem, kar je nedovoljeno, kar je slabo. To ima lahko težke posledice za učenčevo kasnejše spolno življenje (Brajša, 1991).

Vloga zdravstvenih domov v spolni vzgoji

Raziskava je pokazala pozitivne rezultate glede obveščeniosti učencev o tem, da obstaja v zdravstvenem domu posvetovalnica za spolno vzgojo. Več kot polovica učencev je odgovorila, da so slišali za posvetovalnico, od tega jo pozna 30,6% učencev Srednje zdravstvene šole in 22,6% učencev Gimnazije. Odstotek odstopanja med učenci navedenih šol je nekako razumljiv, saj so učenci zdravstvene usmeritve v tej smeri nekoliko bolj prosvetljeni. Petina anketiranih pri obeh šolah ve, da posvetovalnica obstaja in da je v zdravstvenem domu, niso pa je še obiskali in ne vedo, v katerem zdravstvenem domu jo lahko obiščejo.

Najbolj obiskana posvetovalnica za spolno vzgojo v Zdravstvenem domu Center je tudi ena redkih, ki se trudi za uspešno spolno svetovanje in usmerjanje mladostnikov. Zdravstveni delavci skušajo v okviru zdravstvenovzgojnega in izobraževalnega dela postopno preiti na sodobne pedagoške metode, predvsem na delo v učnih delavnicah in malih skupinah.

V spolno posvetovalnico so vključeni tudi učitelji- vrstniki ali mladi učitelji. Tuji strokovnjaki poročajo, da se je ta metoda izkazala za zelo uspešno in tudi Svetovna zdravstvena organizacija (SZO) jo priporoča v svojih programih (WHO, 1993).

V prihodnosti načrtujejo, da bi zdravstveni delavci svojo zdravstvenovzgojno dejavnost namenili predvsem staršem in šolskim pedagogom in ne samo otrokom oziroma mladini, za kar pa bodo potrebovali dodatno znanje (komunikacijske veščine za delo z mladimi, znanja iz sodobne pedagogike in andragogike). Zdravstveni delavci naj bi povezovali vse niti ter s skupnimi močmi mladim pomagali, da se bodo znali prav odzivati na svoja čustva in skušali razumeti, kako je spolnost vpeta v njihovo življenje.

V mladih moramo razvijati pozitiven odnos do samega sebe, naučiti se morajo sprejemati odločitve v skladu s svojimi načeli, se znati postaviti zase in se odločiti za dejaven in zdrav način življenja.

Sklep

Prihodnost zdravstvene vzgoje je v izpolnjevanju pričakovanj mladih in doslednejšem izvajanju spolne vzgoje, tako učiteljev kot tudi otrok in njihovih staršev. Predvsem gre za sproščanje napetosti med njimi ter za spodbujanje medsebojne povezanosti, kar bo prispevalo k njihovi skupni pozitivni spolni samopodobi.

Če namreč otroku že zelo zgodaj uspemo pričarati lepoto in skrivnost sveta, če se otrok zaljubi v življenje, je to gotovo najboljša podlaga, iz katere bo črpal tudi vse druge smiselne vsebine in negoval vrednote, kot so ljubezen, lepota, resnicoljubnost itn. Otrok se mora dokopati do stališča, da se izplača živeti, ker je življenje samo po sebi vrednota, ki nosi v sebi veliko lepega, skrivnostnega in dobrega.

Sestavek zaokrožujemo z mislijo Phila Bosmansa, ki v svoji knjigi pravi takole:

»Vzgajati ne pomeni zgolj razvijati razum, marveč oblikovati celotnega človeka, tudi njegovo srce in njegov značaj. Vzgjati pomeni iz roda v rod prenašati duhovne vrednote, ki dajejo življenju vsebino in smisel. Tega ne moremo doseči le z besedami, temveč predvsem tako, da te besede udejanjimo v lastnem življenju, v lastni človeški drži.«

Zahvala

Iskrena hvala vodstvu in učiteljem Srednje zdravstvene šole in Gimnazije ter dijakom, ki so sodelovali v anketi in tako omogočili nastanek pričujočega sestavka.

Literatura

1. Bosmans P. Ne pozabi na veselje. Celje: Mohorjeva družba, 1995.
2. Brajša P. Spolnost, dijete, šola. Zagreb: Školske novine, 1991: 99–157.
3. Brajša P. Pedagoška komunikologija. Ljubljana: Glota Nova, 1993: 29–42, 77–86.
4. Česnik S, Čop F, Rojšek J. Vpliv šole za življenje na seksualno-erotično doživljanje mladostnikov. Ljubljana: Center za mentalno zdravje, 1980.

5. Hoyer S. Zdravstvena vzgoja in zdravstvena prosveta. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 1995.
6. Legrand M. Moralna izobrazba danes. Zagreb: EDUCA, 1991: 94–101.
7. Mandić P, Erceg V. Problemi polnog razvoja in ponašanja mladih. Sarajevo: OOUR Zavod za udžbenike, 1977.
8. Musek J. Ljubezen, družina, vrednote. Ljubljana: EDUCY, 1995.
9. Nolimal D, Lahajnar I, Rode N, Dekleva B. Spolno vedenje in pogostost uživanja drog med srednješolci v Ljubljani. Zdrav Var 1996; 35: 26–8.
10. Good P. In mulc si bo pomagal. Radovljica: Regionalni izobraževalni center, 1992.
11. Požarnik H. Zdrava in motena spolnost. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1984.
12. Schofield M. The sexual behaviour of young people. London: 1965.
13. Shapiro S, Flaherty-Zonis C. Uvod v spolno vzgojo. Ljubljana: Sklad za odprto družbo, 1994.
14. Zalokar-Divjak Z. Vzgoja je... ni znanost. Ljubljana: EDUCY, 1996.
15. WHO. The health of young people; A challenge and a promise. 1993: 14–53, 75–81.